

გეზამსი

საქართველოს
ეროვნული
ბიბლიოთეკა

1885-1887

შვედის დამტკიცებული კანონის თაობაზე, უკვე იყის პას, რის ქ ოცდ-ათი წიგნებზე.

შვედის დამტკიცებული კანონის თაობაზე

ერთ წელს გეზამსი დამტკიცებულ	5 წ.
სამწევრო წელს	3 —
შვედის მრავალი დამტკიცების	4 —
სამწევრო წელს	6 —
უკვე მრავალი დამტკიცების წელს	3 —
სამწევრო წელს	2 —

კანონის თაობაზე და უკვე გეზამსი წიგნების გეზამსი წიგნების რედაქციის ამ დამტკიცების *In hoc anno, In yelavino „Mavrats“ (Dorcupa).*

შვედის მრავალი დამტკიცების, რომელიც დამტკიცების შემდეგ გეზამსი დამტკიცებულ, უკვე გეზამსი და კანონები უკვე დამტკიცებულ წიგნებზე. ამ დამტკიცების გამოგზავნა სტ ტიპის მრავალი წიგნების შემთავსება და შემთავსება დასრულდა.

შვედის, რომელიც ამ დამტკიცების, სამი ოცდ-ათი წიგნის შემთავსება დამტკიცების წიგნების რედაქციის ამ დამტკიცების *In hoc anno, In yelavino „Mavrats“ (Dorcupa).*

საქართველოს ეროვნული ბიბლიოთეკის შექმნის შესახებ

(გაგრძელება *).

საქართველოს შექმნაზე ფიქრებს შეკრება, ჩოგორს სამხედროობისაგან, აგრეთვე სხვა წიგნობისაგან, ცოცხალი იყო, ახლად დასრულდა. 1872 წ. ვალსეფი სამხედროობის 13 თვის მან. შემობრუნდა საქართველოს შექმნაზე და სხვა წიგნობისაგან უკვე წელს. სამხედროობის ფულები უნდა შემოიტანა სამხედროთა კომიტეის სიგნის რედაქციის მხრივ. ამ სახით უკვე და შექმნილი შექმნა განქმნილი კაც შემობრუნდა ფულების რედაქციის უკვე წელს. ამისთვის თითონ ამ სტრუქტურის დამტკიცების მოცულობის წინადადება სამხედროების კრების, რომ უკვე სკოლაში იყო და თანვე გარდასახდა და კარგად განსაზღვრული უფრო უფრო შემობრუნდა ფულების რედაქციის, ზემო წინადადების მხრივ და შექმნა ფულების 1875 წ. აღსანიშნავი სიგნის კომიტეის რედაქციის მხრივ. შესაძლო სიგნის და ვარგად უკვე კრებული და უკვე სიგნის გადასახდა, მხოლოდ ამისთანა სწორი სიგნის დამტკიცება და გამოცხადება სამხედრო

ლოცვისა, მერამ კარგა დრომდის სოფიური იდეების დამტკიცების მხრივ ამგვარი ახლად განხორციელებულ სამხედროების გადასახდა და კარგა ბლომით გარდასახდა სოფიურების ფულები, მერამ არა სამხედროების სიგნისაგან.

ამ შეკრებულზე აღმოჩნდა კიდევ ერთი საკითხი აღსანიშნავი. სამხედროების შეკრებულების გადაწყვეტილების ეკლესიის კრებულში შემობრუნდა ფულების მანერა 10 კ. უნდა აღმუშაოს საქართველოს სიგნისაგან. ამ შეკრებილი ფული ამისთანა შედეგად, რომელიც ბილი ჩინებს დამტკიცება 1875 წელს. აღმოჩნდა, რომ გარდა ორი-სამი ბილიონისა ეს ფული სამხედროების მთავრობისთვის არც არა გამოიყენება. უკვე სიგნის შესაძლო-გადასახდა წიგნებში კი უკვე და უკვე წიგნების გაქმნილი უფრო ეს ორი-სამი წიგნის მხრივ. მხოლოდ-სამოუხედა ბილიონის შემთავსებას ვინაობა, რომ ისინი ამ შეკრებილი ფულების საქართველოს სხვა ფულებთან ერთად დაეყენება, მერამ მომეტებული კი არა, არამედ ჩაკ სიგნისაგან გამოიყენება თითოეული სახელისათვის. ამგვარი გამოდის, რომ ეს ფული ბოლომდე უფრო მომხმარებელი. სამხედროებისაგან დამტკიცებული შემობრუნდა ფული უკვე წიგნების უნდა

*) ახ. „გეზამსი“ № 2, 1887 წ.

შემოსულოო მანკ ამ ფულების გარდა და ეს ათის
თავი მგერ უნდა ყოფილიყო. მა თუ ეს მგერი ფული
არ შემოსულა სსწავლებლის სასარგებლოდ, დაჩე-
ნილად უნდა მანკ ითვლებოდეს ზღაპრობრძნულს...

წერილი შემოსავლი ამ ათის თავის ფულისა
საშუალო რაჟეთით რომ ეინგარიათით, შეადგენს თი-
თქმის სამის მარცხს, მაშასადამე ათის წლის განმე-
ლობაში, ე. ი. 1875-გან 1886 წლებამდე ამ გვარი
შემოსატანი ფული შეადგენს სამი ათის მარცხს, ეს
ფულები სსწავლებლისთვის კარგი მოსამართლია...

საქარია, ჩვენს აზრით, უფროსად გაიკრეს
ველა მუდღისა და ეკლესიის ვეჯახადი საქმე-
ლების სასარგებლოდ და ტურულ უბრალოდ აჩიან
არ დამატების არ ყოფილა ახსოვდეს სამღვდელთა-
ვის შეკრებილება, რომ ჰყუდა წლებს დაჩქნილ
აღუფელ ფულზეც დიდი ღირსიკი არ ყოფილიყოს.
ჩამდენი ტურადი შედგენილა ამის შესახებ! რა და
რა ზომა აი ემართათ ამ ფულების შესარებად,
მეჩამ ათეფერი არ დახეიდა; ჩვენ არ ეტყუიო,
რომ ამში მარტო ზღაპრობრძნე და დებუბატე
იყენენ დამანაშენი; უმეტესად დამანაშენი ყოფილან,
ჩვენს აზრით, სსწავლებლის უწინდელი ზედამტე-
დესი, რომ ვლით ფულის შესავლის ანგარიში არ
გაეფიოდათ, ანუ თავისი სული მინის აღსასრულებლად
უფრეად ბუქადენ სსწავლებლის შემოსავლ-გასა-
ღის ანგარიშს. ეს დღეს ცხადათ აღმონდა. ზო-
გებრამა ზღაპრობრძნესი ნამდვილი კურანციები წა-
ჩიადენს უწინდელი ზედამტედლებისაგან მოცუული
ფულის მიღებაზე და სრულგებით იმითვე ფული არ არის
დაჩქნილი შედგანელი. წარმოადგინეთ, რომ ზოგე-
რით ზედამტედლებს ფულების მიღებაზე ზელ-წი-
ლი მიუციათ და მიღებული ფულები შესავალ წიგნში
არ ჩაეწერიათ. ჩიხთვიან—მისთვის, რომ სსწავ-
ლებლში მისი კონგამდის ამის ვანზღეფე არავის შეეწილა
შეშისა გამო, და სხვა ადგილებზე გარდაღენის ანუ სი-
ვილის შემდეგ მათ ეგრაფერს ვერ გარდასაღვერესით...
მღვტეუ ბრძანდებან ზოგიერთები ამ სსწავლებლი-
დამ წარსოვლი, რომელითაც კარგი ფული მიუჭომე-
ვათ თავის გამაგარესს გარდა და გარდაღებამდე ბერს
არ სწებარ.

სხვათა შორის ამ შეკრებილებამდე სამღვდელთა-
ვან ქიანდ დაბარაკი სანთლის წარმოების შესახებ.
მეტიეს სხვა ენარქებში სანთლის წარმოების სსქე
განსიკად წინ მიდის და სანთლისგან შემოსული ფუ-

ლით მივლი სსწავლებლები ანაქნეუ მგერით სსწავლებ-
ლი. მწიგითის ენარქაში ამ მართა; ეფიფერეს სა-
ნდენოს ვერ ტყუათ. მიუღეს ენარქაში სანთლის
წარმოებისგან შემოდის წელიწადში რაბან თუქამ-
დი, ჩადგეცო რტეთის ენარქებში ზოგიერთი იდე-
ლის ერთ ეკლესიაში შემოვა ამდენი ფული. ჩვენში,
სსწავლებლი, ამ საქმეს სამღვდელთა ვარ აქუცეს გერო-
ვან უტრადლებს თავისვე საზარლოდ, ნაკულოდ
იმან, რომ მიღული ეტრბანა წმინდა სანთლისა შიის-
ბის ენარქაში, თუიონ სამღვდელთა ზედულობს
ხან-ღისხან იმითანა პარტისიგან სანთელს, რომლი-
საგანაც არ აქერ არს კოდა.

ამბობენ, რომ ჩვენში სანთლის წარმოების სსქე
ჯერეთ არ არის ვადლოგებულო და არც ხალხია მიკუე-
ლი სანთლის კოდაგო. მართალია, რომ ჩვენი საზოგ-
დოება და ეკლესია ვერ წიგნებან რტეთის ეკლეს-
იის და საზოგადოების ამ შემოხვევაში, მეჩამ ჩვენი
დღეუფრელობა და ხარბაობა აშკარად სჩანს. შეკრე-
ბიღებამდე მოიტანეს სია, თუ რომელ მონატერს და
ზღაპრობრძნეს ჩამდენი წაღლით ენარქის სანთლის სსწ-
კობიღენ სანთელი 1886 წელიწადში. მოკუცეს ჩვენ
ამ სიღვან ჩამდენიმე ადგილი:

სახელობ სხვ და ეისგან წიგნებუ სინთადა აქერათის
კამკაის სანთლის სსწკობიგან.

	ფული—გარ.
ზღაპრობრძნის მონატერმა	1 3
მგეროში მონატერმა	1
მონატერის მონატერმა	5
საქტის მონატერმა	20
ჩატეტის მონატერმა	4
ნამარჩივეის მონატერმა	11
მგეროში მონატერმა	6 35
(27 ეკლესიათა)	6 23
დგეროში პ. შიორგობიანის საღა- ლიანოში (25 ეკლესიათა)	24
ზღაპრობრძნის მ. შერეულის საღა- ლიანოში (24 ეკლესიათა)	8 8
ზღაპრობრძნის ბესარიონ მგერელის საღაპრობრძნოში (18 შტატათა)	6 24
მგერი ლამაშობის საღაპრობრძნოში (24 ეკლესიათა)	26 19

ბ. შიშინაშვილის სახლი-ლიბრირიზი (17 გვერდი)	2
ბილილინიძის მღ. ბერძენის სახლი-ლიბრირიზი (33 გვერდი)	1 34
ბილილინიძის მღ. ბერძენის სახლი-ლიბრირიზი (30 გვერდი)	22
ბილილინიძის მღ. ბერძენის სახლი-ლიბრირიზი (20 გვერდი)	4 38

ესე სხვებს. ამ სივლიდან მან, რომ მწერეთის ესტაბლიშმენტის წევრად გამოვლიდა სრულგებობით 215 ფული. სამწერეთლოში გამოვლიდა 30 ფული. ამგვარად ესტაბლიშმენტის წევრად გამოვლიდა 245 ფული. და სრულად მწერეთის გამოვლიდა გამოვლიდა 254 ფული. და მოგვს დასტავს ეკლესიის 254 ფულიდან ხარჯს ვარდა, უფლისთვის ადული შეკრებულა. ჩვენ დაწინაურებული ვართ, რომ სამწერეთლოში ამ საქმეს ვერაფერს ვუძღვრებთ რომ მოკლებულ და სწავლის წარმოების საქმე ჩვენად დაწინაურებულ ვართ იხად მეთი გამოვლებს და ერთი იხად მეთი უფლი შეგება.

(დასასრული შეგება).

საქართველოს მართლმადიდებელი ეკლესიის მადრიტიზმი.

სოფელი ნაშრომის დედე ქ. მეთისიდან სივს დიმიტრიის მართი 14 ვერსეთის სიშორებზე. ამ სოფელს სიშორებზე: ამბისაყლით დიდი ხანა, დასავლეთით მდინარე შიშინა, სამხრეთით სხვამწერეთი გზატკეცილი დასავლეთით მეთისიდან და მართლმადიდებელი ეკლესია. ამ სოფელს დასავლეთის მართი უფლებს ერთი ვარაყი, რომელსაც შროლის ქედი ჰქვია. ამ ვარაყს სივსზე ეწეება სანი ვერსეთი, ხოლო სივსზე ვერსეთ-ნაშრომით. ეს ვარაყი შენაშრომითა, რომელიც თანავე მდინარეში, ისე თანავე კვა-გუნდის მდინარეში. ხადაც უნდა ამოთხარათ აქ მიწა, უფლებს შეგებებით კვა-გუნდის პლანტებს. ამ ვარაყზე ადგილად ვერსეთისა გამოვლილი 14—15 ვერსებზე და თალი შეკრული აქვთ მის ხარისხით, რომ მუშაობის დროს მიწა არ ხარის-

გებს და უხელოობა არ შეგებებით. ამ ვარაყზე ამ ირი წლის წინად გამოვლილი მუშაობა იყო. ამ სოფელს სწავლა ვლდებებს სული შიშინაშვილის ამ მუშაობით. მეთი მუშა არ აქვებოდა, რომ დღეს მანეთი არ აღიარებდა ვარაყს. პირველად აქ კვა-გუნდი ამოვლიდა ერთი ვერსეთი. მართლმადიდებელი მუშა გამოვლილი. 1884 წელს ამ ვარაყზე მდინარე კვა-გუნდის მდინარე აქო იჯარით ერთმა ვერსეთობა სივსზე, სხვებობს ანატოლ პირველმან. ეს ვარაყი შეგება პირაობით ადგილებს მესტრონი, რომლებსათვის მან უნდა ვლდია ამოვლილ ველი კვა-გუნდში იახობით ვარაყი. პირაობს ვლდის 9 ფული შეგება. ამ სივსზე პირველად ჩვენად მოქალი ხელი კვა-გუნდის წარმოების დასტავა ბილილინიძის მუშაობა კვა-გუნდის ამოხლებად და მუშაობები ჩვენის გზავის ქვს-მისხილად. სამწერეთი იხადებულ ბილილინიძის ბ. ბ. ბ. მდინარე-პირველად პირაობად ისტორიული ის მუშაობა და ადგილებს მესტრონიცა. მანამ 1886 წელს ამ სივსზე ბედის უფლებს და სხვ წელი, კაცს არ იჯარს. მუშაობს და ადგილის მესტრონი ვარაყზე არ იჯარს ვლდის და იჯარით, ისე მოქალი და და ვარაყობება მით ანგარიშს, მანამ მეთი შენი მეთი არ მოვლეს, რაც ის სივსზე აღარ მოქალი. მანამ სწავლი მუშაობს ხელ ცარელი. სწავლებს დედ და დამე ვარაყობებელი ქონდა, რომ ირი ვარაყი ველი, თანავე მანამ ვლდის დავთრული ვარაყობს და თანავე იჯარს კვა-გუნდის მუშაობა მესტრონი და მოქალი დასტავა. ადგილებს მესტრონიცა ვარაყობს ხელს კვა-გუნდის ვარაყობს კვა-გუნდის რადებობაზე, მანამ მოკლები ვარაყობს რადებობა იმედი ქონდათ ამ მუშაობის დასტავა ბილილინიძის, ამოვლილი მუშაობა კი მანამ არ შეგებულა. მუშაობის თვალ-უწილს ადგილებს ამ სივსზე პირაობა. როცა ვარაყობს და ადგილის მესტრონიცა მანამ, რომ ბ. ბ. ბ. აღარ პირებდა, შეგობებენ მის პირაობას, მანამ ის ათავს წინაშე პირაობის მგელი არ იყო. მართალი დიდ ხანს ამოვლიდა ხელს, რომ მუშაობს ხარისხი მოვარა და როცა მანამ, რომ აღარ პირებდა მის ხარისხი და თანავე არ შეგობა კვა-გუნდის წარმოება, შეგობებენ კვა-გუნდს ხელ-სწავლა და ამოვლილი იხადებენ და თანავე მდინარე მოქალიცა. მდინარე უფლებით დასტავა სწავლი მუშაობს და

საქრებულო

აფილუმის მესტრონგები, რომელთაც ჩამოტრიახებენ ათასი მანეთი ერგებოდათ ამ კუბურის მწარმოებლებს.

მუკუნდის თხარს დროს მეშები მიწაში 15 საყრის სარღმზე შაობდენ ხოლმე სხვა-დასხვა ნივთებს, მაგალ.: კაცის ძელებს, კურბლების ნატეტებს, ძარტებს და სხვ. საიდან განდენ ეს ნივთები აქ, ჩოკი ამ არემატეში დღეს არასფერია არ მოიძებნება იხეთი, რომელიც ვერაწმუნებდეს, რომ აქ ოდესმე მოსახლეები უფილიოან?

ნახშირ-ვედის ხოფდის მუქვლი ძაჯოჩე დიდიანე.

სოფელ ლაჩიყია.

ჩაქის მახარის სარღმურზე აღმოსავლეთ-ბრძოლის მხრით, მახლობლად შარის მთის, მდინარე ჩაინის ორივე ნაპირებზე მდებარეობს ს. ლაჩი. ეს სოფელი შედგენს ერთ სემინისტროსს და შოკუბის ორმოც-და-ათ კომლას სულ სახანო გლეხთა. პირის სახით, ჩაქმა-დატყრით და გატყვანი შეტყველობით აქაურთაგან მკვად წაივას მოთულ სენებთა. ჩოკრაც სენებთი, ეს სოფელიც მკვად ცოც იფერლია, რადგან აფილის მდებარეობაც მაღალი აქვს და ირგვლივ შემოსრულია კაცების მაღალი და თოვლით დიდარული მთებითა. აქ ხამხარა რა იფერზე მკვად გატყვდება. ამიტომ აქ არასფერია ხერხინი მტყნარე არ ხარობს, ვერასფერ სახანოურ ხოლულობას ვერ შეტყვებითი, ვარდა წყალი და მწარე კუეტი სტლით.

მწარს წაიდავც მკვად მწარე და ფიოქაქელა. აქ ვარდა ტყარის არსებობს არ სოცვენ და ილი ნაქ-ლუმი დონებოია. ნაკლად აქ მშვენიერი სახალხო აფილუმთა, რის გამო მოთილი ჩაქველები იმბეტ დიდ ძიდ სქანაქელს: მარს, ძროხას, თხას და ცხენს. მარდა ბენა თყუესა და სქანაქელს მომწენოსს, მოთილი ჩაქველები ვაქობოსაც მისდევენ. აქაური ვაქობები კოდულობენ ფარტელობას ოხალისში, რესნოში და მოქუთს ვასათოდლად სათარაქოში, ოქრვის და მტანის მახტებსკენ. ამ კვერებში ტყენა ფარის ზოგს ფილოზე ძაილებენ და ზოგს სკვლიან:

რომა-ნაბადში, მალეში და ქვეტრე-ქვეტრე-ქვეტრე მოაქეთ საქართველოში და ჰელან ნალ ფულზე-ამ ვაქობის წადლობით აქაური ხალხი ფულით მუდარია. შთავაქეთ ნაკლულებებთ ამ მოთილი ჩაქველების მდგომარეობა მისში, რომ ძალიან უმეკური და ვერაძალდებულნი არიან ძინი. აქ ფული სქებს არა აქვს ის პატერი და შეკვთათა, ჩოკრაც ქვეტრე რაბოში.

შინაური საქმეები ჩოკრაც მაგალითად: მკა, ლეწე, თონა, წისქვილში სარფი და სხვა, თოქ-მის, აფილუმელი მოაქელობა აქაური ფული-კუელები.

ს. ლაჩიში ბეჭია ორსამ საბოლოანი კუე-კორის სხლები, ვეჭ-შეოდ საბოლოანი მაღალ-მაღალი კოშკები, რომლებიც ცხადით ამტაკებენ, რომ ამ სოფელში ოდესმე მომარობა უნდა ყოფილიყოს. ჩოკრაც ამბობენ მომწარე მოხუცერი, აქაურებს მხოლოდ შეტყვება სქანით ხოლმე მოთულ სენებთან, რომლებიც სქანებებენ ამ სოფლიდან დღესამდინარის სასარფლო მანარზე. მარხულ დარბაზს სენებთი ლეხულებს და, სხვათა შორის, მოუტყრით აქაური ეკლესიოდ აქაური ვაქველია ვერაქმა. ლაჩიელ-ებ მკვად დალონებთა მათი ეკლესიოდამ ამ ვერაქმარებთ ნივთის მოკატებს. ზედ ფიქრში და მკვადინობაში ყოფილან იფერზე, რომ ჩამე-სამეფლებით უნდნ დებარტყნით ეს ბერაქსი მათი ეკლესიის სენებზე. მი რას ლასარკობს ხალხი ამ ვერაქმის მოპოების შესახებ თუჩემ ერთ გლეხს, ვერათი მათხატეს ლამი დარბოშია ველია სქანელი, რომლის მოსახლენად ვაქვეტყნია ვერ თვეის შოელი და მკამე თითონაც წასულა ლაჩიში, მანზე მამაელ მათხატეს ვაქვეტყნია, რომ ერთ სტლის ძინს ჩოკრაც ვებარტყნებს, მათხატეს ვარგებთი დოევი, ფსერია თოვი, მერაყ დღეს, დილით მისულა მათხატეს იმდავლის, სადღე ლამი თოვი ოხროლი და ღათის მკვადინობაში უტყბ ვაქვეტყნის მისი შოელი, რომელიც თუჩემ ჩამოკვეტილ სტლს კამდა ლაჩიში. ჩინა-კარაველია, ამის მახუელებს მამს დანსქობა თუჩეზი, შეტყნია ერთი ვეჭა, ერთი ტარული და ყოფილი ამ ვერაქმებარებთა შემოდეკომოდამ მოკლდებულ მოპო-ვილი იანერის დამლუქამდე. შეტყვალის პირველ დღებში მათხატეს ბეჭე მარეველი და ელზე კუ-სახანოებელი გამბოდა სოფელში და შეტყვადინა თუჩის სოფელულებისათვის: იმებო, ყველამ იკით, თუ რა საყოღობოსაც შევეტყნებო. ჩემ სოფელს არა გან-

კრძაესრა, თუ სერვისიან მოტყუებული ვერცხა
 ასე აქ არ მოეხმნე. შევლას ვიხიო სმ-
 დებს და ღიშნ მინათი და ილიკით მცხოვრის,
 თუ მოტყუდარ მესხე დებს, ზომ რა კარგი, თუ
 არა და ნუღარ მყოფდებიან*. ამ ნაჩათ განმოსა-
 მებია ზაინაძე თავის სოფლებს და წასული სერვი-
 თისაყენ. სერვით ზავლა თუმცა სანაშა იყო ამ
 დროს მისთვის, მაგრამ მას არ რა იტყობოდა მო-
 ტყუებია; მოტყუებია გლახაკობა და მთხოვრითი
 დღეწია აქ-იქ ღებში პურის თხოვა. სერვისაც მათ-
 ხმე, როგორც გლახაკი, შეეწინააღმდეგებოდა. ჩავედის პარ-
 ველ ხალხისავე ზაინაძე გასულიათ სერვის სლო-
 ცაში, სადაც ვეფხვიოდა დასერვისული წესიდან
 მოტყუებული ვერცხა. ჩავედას პაუტის ღოცე გა-
 უთაყვებით და უკუაჩინ გარეთ გამოსულან, ზაინაძე
 კარებს უკან დახლულა. შეუცვალეს სერვის სლო-
 ცაჲ, ზაინაძე კი სლოცაში დატანა. ჩავეს სა-
 ღოცეს მოზარდებან სერვისი და შინსერწ წახლან,
 ზაინაძე მისული დასერვისულ ვერცხისთან, თავინი
 უკო, ავლი სელში და დიდს ტრავით გამოიმყა-
 ლა სლოცის მოზარდელ სატყუელში. ამ ნაჩად
 მოტყუებია უკანვე თუმცა ზაინაძეს ვერცხა! ზაინა-
 ძე მესხე დებს რამით შემოსულა წესში და წეს-
 ღებებისთვის მომართავს შედეგის სიტყვით: „დი-
 დებს ზინანთი მატყუარის ვერცხისა.“* მს სიტყუ-
 ზი ასე მსა ზაინაძე დებსაში ზაინაძეს, რომ მინაძე
 ხალხი უკუაჩინ ვარეთ გამოსულან, მოტყუებან
 ზაინაძეს და დიდს პატივით და თავინის-ცემით შე-
 უწევსით მოტყუებელი ვერცხა ეკლესიაში. ამის
 გამო დღეწისებოდა ზაინაძე მატყუარისა როგორც ამ
 სოფელში, ასე ახლომასლო მთავლ სოფლებშიაც;
 ამ მსტვის აქუთი ხალხი დებსი დიდს პატივით
 და კბალღებოთი ინახეს სმ დებს.

შეკ. ზაინაძე ვერცხელი.

ათონი.

(დასასრული *).

მს უბედურებათ, რომელიც ეწია ძველ ქრისტი-
 ნულ ეკლესიას მისი მფუძვლებსიან, არ აკლფა-
 შია არც მათინი. შვეთი იელიანეს დროს მათინის

ეკრისთავიანის მცემლებმა მწერებრმ წმ. მწერის
 მტყუარებ ქრისტიანთა ეკლესიებში მწერებრ ქრის-
 ტიანთა ძლიერად გადარჩინეს თავი მათინის მიუღლ და
 კლდინ ადგილებში; საბედნიეროდ ეს დერა ვერ-
 ტლდა მხოლოდ წელიწად ნახევარს, და იელიანეს
 სოცელის შემდეგ, 363 წელში ისევ დამარცხდა მწი-
 დობინობა. ჩავეს 379 წელში მსოცლის დიდა გა-
 შევდა, ქრისტიანობა კიდევ უფრო დამკრძადებოდა
 ზე, იმპერატორის ბრძანებით დასერვისი ზომინებ
 (ეკრისთავიანის) და სამკობთა სახლები მივდს
 იმპერიაში; აგრეთვე დასერვისულ იქნა ეტლანდელი
 კარის ადგილს მფუძვი მათინის წეტის გამოკრძა-
 ცებული საბე, რომელიც იყო ვაყოფებული წმინდა
 იქროსიან და ჰქონდა ვაყოფებული აღმასის თე-
 ღები. შედოვალმა პულხერამ, მსოცლის დამ,
 რომელსაც უფროდ ეკლესიების და მონასტრების
 შენება, აშენა აქ 445 წელში პირველი სამეზობან-
 შინა სახლი, რომელშიაც იყო ეკლესია მისთვის
 ადგილობის სახელობასე, ზეგები დიდ ხანს არ უთი-
 ლან აქ სანატრულ მფუძვიანობაში. ჩავეს უწავლი
 მტყუარ წეტის მონატრის მოსახის VI საუკუნეში,
 მათინის მტყუარებლები, რომელსაც ვითი ხელმე-
 დით, წინ მტყუარს, უთიღერეს სიღარიბეში ჩაყარდეს;
 ახლომასლო ადგილები მიღლ ააბრეს მტყუარს,
 ჩის გამო იმპერატორი მონატრანტე მოკონატი ითუ-
 ლებული შუქნა ვიღაცხალებია მათინის მტყუარებლე-
 ზი პულოზინებში, მაგრამ პარპარობთა დერა მარც
 ვაგრძელდა; ეკლესიოური და სახელმწიფო წესწყო-
 ბოლებანი შერეულ იქნენ, და ზეგრი ზეგები, რომ
 მით თავი ვადარჩინათ მტყუარისაგან, ეგრობიდა,
 აწიღამ და აფრიკიან მთილიან მონატრანტებულ-
 ში და სოღენში, რადგან ეს ქალაქები უფრო ვა-
 მარცხებულები იქნენ და აქ უფრო ადგილი იყო თე-
 ვის დაცვა. მაგრამ პოლის, ჩავეს პრანპოვლებთან
 შეკრეს მწიფობინობის პირობა 676 წელში. იმ-
 პერატორმა ვადაცა მათინი ზეგებს ვანკარელები-
 ში; ამის შემდეგ ეს ადგილი შუქნა ზეგების სატოე-
 რებელ ბინადრობელი წარმოვეყენეს ვაკალეებულ
 საძელობელოს, რომლის მშენებთა არა არის რა მივდს
 დედა მიწაზე. მართლაც ძველად თუ სადღეა ისეთი ადგი-
 ლი ზეგებს მოღვეწობისათვის, როგორც მათინი.
 მს ადგილი ვანკალეებულა თითქმის მივლი
 ტეერისაგან, მასთან ეს ადგილი მოკლებულია უთიღოვე
 მას, რასაც ვაკო შეკლიანში შეუთეს, შეწეულია მწე-
 ნიური ზეგითი, რომლის წყლობით აქ დგემწერშიაც

*) მ. აწყვეთი № 2.

მეცნიერებათა, ზღვის სახელობე, დღი კლდეები და მალაი მიწები, კოველიოვს ამჟღავნებენ ამ ადგილს, რომელიც წარმოადგენს მშენებელთა და მშენებელთა ადგილს მათთვის, რომელიც უნდათ მარტობა და ლოცვა. ათონის სიმშენებელთა მღვდელთა და მღვდელთა კოველის მხრიდან მოდიოდნენ აქ ბერები. ათონზე ბერების გადმოსახლება ხელი მოუპარათ 650 წელს მშენებელთა მღვდელთა კრების დადგენილების, რომლის ძალით მოსაზრებულ ბერებს ერთნაირი მონასტრები და უფროსებში წასვლა.

მეფე სეფერეში ათონზე ახლად აშენებულ იქნა თხოვნიერი მონასტერი; ამათ ვარდა აქ უფრო კიდევ იყო აშენებული ეკლესია ამ მონასტრებში დღემდის დაჩენ მატონების, პარფისი, შლოფის და წმ. პავლეს მონასტრები; სხვათა გადაკეთებულ იქნა მონასტრები, რომლებსაც სახეობენ, შაყი დამბერენ, ანუ შუკრიდენ სხვა მონასტრებს. მონასტრების ვარდა ათონზე იყო გადაკეთებული ბერების საცავები სახლები. ბერები აქ ირჩებოდნენ თავს თავის შრომით და უყოფრეს სიღარიბე ითმენდნენ. ისინი არც მიწას მუშაობდნენ, არც სიმდიდრეს იმდენ, არც პარტუფლებს ჰყავდათ და ყოველივე ტურის სიღვიფრე თავის ზეგარე. ბერების ღარიბ სახლებში ვარდა მტრისა, სიღმარა-სეკულური წინებისა, სამეზო იარაღებისა, დაიბნეულა ბერის და მშენებლისა სხვის ვერს ნახედით. მთავრული ბერი ცხოვრება ცალკე ზოგიერთ ბერებს აკეთებდნენ ბოსტნებს, ვენახებს, ანუ მშენებლებს კიდობდნენ და მკაცრ თავად უწოდებდნენ. ბერებს აქ უფრო თავის განკურნება, რომელიც ფრთხილად ბერებს მიწის შესამუშავებლად.

მეფე სეფერეში დასაწყისშივე აქ დაახლო მარტონების მონასტერი, რომელიც დღეს უწოდებენ მტრის მონასტრს. ამის შემდეგ, რაც ათონზე 940 წელს მოვიდა იმპერატორის ნიკეაზე ფრის მონასტერი, ათონს, ამ მთაზე სხვა-დასხვა სხელ-მწიფოებიდან იქნენ მოსვლია ბერებმა, რომელიც ახრათა სქონდით ავშენებლით ამ მთაზე სასოფლო-საქონლებელი დღი მონასტრები. ათონზე ბერებს იზიდავდა წმ. ათონის განზრახვა, რათა ათონის უფრო მტკიცებულეს მივლით მართლმადიდებელი ქრისტიანობა. სხვათა შორის, აქ მოვიდნენ ამ დროს ბერის ძალი. ეკლესიები და იტალიელები, ძალიანებში განსაზღვრებლით შესწავლია იყო ითანვე მცურავი, რომელიც, როგორც მოწმობს წმ. ათონს, უფროსად დღი სარგებლობა

მოვლანა ბერებს, ხოლო იტალიელებში შესწავლია იყო რომის ბერის მტკიცებულება, რომელიც ათონში რომის მონასტერი ტაძრით მტკიცე და პავლეს მოკლებულების სახელობაზე. რომის ბერები ერთი სურევე მტერი არ დაჩნდნენ ათონზე. III განმეორებულებამ, რომელიც აღიძრა აღმოსავლეთის და დასავლეთის ეკლესიების შორის, აძულა ამანსტანტინეპოლის სიტყვით მთელი მკლდულური 105 წელს, რომ დაეცრა მთელს იმერიაში ლათინთა უფრო ეკლესიები და წაერთმიათ მონასტრები კათოლიკეთა წინამძღვრებისთვის რომელიც ასრულებდნენ მღვდელ-მოქმედებს დასავლეთის ეკლესიის ჩუქვლებისა მტკიცე, და ჩილენაც მარჯველის მონასტრებში მტკიცებულებები მოქმედებდნენ წმ. ბენედიკტეს წყდებით და წმიდა ზარებისათვის მშარობდნენ მთად პურის, ამიტომ არც კი შეეძლოთ მათ წმ. მთაზე დაჩენა.

წმ. ათონის დღი დეწლი და მშენებლობა სქონდა ათონზე. ის იყო კვანძიანი განმანახლებელი წმ. მთისა, ათონი მთად ახლდებოდა და შენდებოდა წმ. ათონის ბერებისა მტკიცე, მის სურვილზე შენდებოდნენ მონასტრები. წმ. ათონისათვის იღებდნენ საცდელია და სხვა წესებს ბერები; მათან მოლოდინს წინამძღვრების მათან მშობლებდნენ და თავის სასოფლებელ სახლებს და მონასტრებს კი წმ. ათონის გადაცემდნენ ხოლმე. წმ. ათონის დაცული სქონდა მთელი ნახევარი ვერსული, მის სქონდა თითო ვენახები, სხვა-სათვის ადგილები და ჰყავდა პარტუფი. ის კარგად განზრახდა, რომ ბერი უსრულეულ სოფელი უნდა იყოს, არ უნდა იყოს ვარტუფი ამა სოფლის ბუნებაში, რომ უფრო გულით შეუდგეს თავის სულიერ საქმეს; მის მონასტრებში მტკიცე ნაწილი ბერების ბუნებრივი მონასტრის სურვილზე, ხოლო უმეტესობა თავისუფლად მარტონობდა. წმ. ათონს დღი ეკლესიები მოახდინა ათონის ბერებს; დასაწყისშივე აქ სხვა-სადა სურვილებელი სახლები; ბერების რიცხვი აღიდა 3000; მონასტრები იყო 100. ამ მოქმედების დროს წმიდა ათონის მოსწრის მოულოდინეობა სიყვლილში; ერთხელ ის ათონისათვის ეკლესიის შერობის, რომელიც ახლად შენდებოდა. წმ. ათონის ეკლესიის მთლიანი სამრეწველი და გაკლდებული ნაშრომები უჭებოდა, გადიოდა და იჯლის 1000 წელს.

საზოგადოდ მეფე სეფერეში მშენებელი დრო იყო ათონის ბერებისათვის. მთელი ათონი დასახლებული იქნა ბერებით, მარტონებით, სომხებით, ლათინებით

ნებით, სარჩევებით, ზოლგარებით, სერპილეზით და ჩუხებით, შირინი შერქა მართლმადიდებელ ხალხსა ზურვის წარმომაღლებელ აფელიად აქ შეხვებოდა კაც სწავლულებს, ცკლესოს მოსმასტურსი და პეტრიახებს; ზურვის სამართიელოს ოქცემ-ში წახვლით ზურხელის, ლაონურს, მართილის და ჩუხელ ხელ-წაჭრებს. შევლა ეს ზურხელაურებდნენ ერთ სარწმუნოებას, ზოლგარდნ ერთ მოხსიხდში, ე. ი. რომ ცკონებით სული და ღირსებოდნენ სავ-ტურა ნეგარებს, აღმოსავლეთის იმერატორებს უფრადთა შირინს ზურხით, იფრადდენ და შეწერ-ბას აძლევდენ მათ. ამ სხითა შირინზე, უფრო მაღა, ვინც სხვა აფელს, გამორკოდდა დიდი იფა, რომელი შეგომარების მასში, ჩათა ყველა ხალხი შე-ტრებულ იქნეს ერთი სარწმუნოებით და აღასტ-დნენ ერთ კათოლიკე ცკლესობას. რა ეს მოხდა მა-შინ, ჩოცა რომში სურდა, რომ ყველა ხალხი თუი მოყვრა პაპს მფრავლობასა ქვეშე. მთავი დიდი მწიფელობა შირინს დაქარგა შემდეგ მწავლითა ისტორიულ უნებურ ვარძობათა გამო; მაგრამ შირინი დანა შერჯვეფლ სეგად მართლ-მადიდებლობისა.

მთეცა სასტანეთის იმერია აიბრა თათრებმა და პოსტანტინეოლიც ხელში ჩაიგდეს მათ 1453 წელში, მაგრამ წმ. შოა კოველითის სარცებლობდა და დღესაც სარცებლობს სულთანებისთან ზოგიერთი უსრატეობებით, ოტომანის სხვა აფელიებით შე-ტრებით: წმ. შოა, მადლითად, არ იბღის თიფელს. 1520 წელში სულთანმა სელიმმა ნახა შირინი, და დიდ დღესაწაულებს დროს, იღებდა ის მდიდრულ სხეულებს შირინის მტკობერებებისთან. მაგრამ 1595 წელში შირინზე დაბრავდა ოსმალთი შეიარაღებული კაცთი თათრის ერთი ზეგი, რომელიც სცემდა, ჩოხ-ვედა და აღჩრბდა ამ შოაზე მოღაწე ზურხებს.

ამ ახლა ხანში შირინის მომსატრები ძალიან დიხადდენ თათრებისთან. ეს მოხდა ამ დროს, ჩოცა ზურხენი 1821 წელში აჯანყდენ და შირინდომეს თა-ვის ხამზობლიის განთავისუფლება სთითრეთის მო-ნიბისთან. ამ აჯანყების წინად ზეთი თათის აფე-ლობით მტკობერები ჩამდენიმე კვითა შირინის ტყე-ტში იმალეობდენ. მუღელ-მოქმელების აღმასტრე-ლებლად მათ ზედით მოხეტეული მწარებრები; ისინი ნათლადდენ ახლად დამადებულ კანკალებს მ მტკობერებები ვაიგაცა მამულის სიყვარულმა და წყიდდენ სახებრად თათრების წინააღმდეგ, მაგ-რამ, ჩოცა ისინი დამარტებულ იქნენ თათრებისა-

ვან, თათრის ფაშამ თათის მტკობერები დაიჭრა ყველა მომსატრები, რომელნიც მადიდებულნი იყდენ ზურხისთან. ეს ვარა დარჩა შირინზე მათ წელსადი და ამ წნის განმუხლობაში მათ მილად აიბრეს ეს აფელი. მინი თოყეს სურდენ წმ. ზატებს, ზელ-წაჭრებისთან ზედენ უტრლებს, ხელდენ სხლებს ტყუის სახუარს და იჭადენ ამამდენ ტყუებს, ბო-ლოს დაწვენ შირინზე ტყე. ჩადენ სახუარები ვა-დაძურეს სახლებს, წიფთ-იაკეტებში ჩადიდა წელი რომლის გამო დაღეს ზეგი ზელი-წაჭრები და ბო-ლოს თეთი ზურხება დიწვენ ეს დამალი ხელ-წაჭრე-ბი. ბოლოს თათრები მოიკლეს თიფიდან, მაგრამ შირინის მტკობერები კიდევ უფრო დიდ შეწებებ-ში ხეჯარდენ, ჩადენ თათრებმა ვადისხადილი მოუ-მატეს და ტამოვრესიც ფოსტელი უწოდებდა მიე-ტეს.

ღვთის მადლით დღეს კოველიც ეს მოისრა და წმ. შოა მწიფეობის მდომარეობაშია და აყვრებს ყველას მასზე მტკობერები ზურხის მოღაწეობით, რომელიც იბიღეს ამ შოაზე მრავალს მლოცველებს; ამ მლოცველობა შირინს შემოდის დიდი შემოწარე-ლებანი, რომელიც მხარდება ამ აფელის მომსატრების ყვილი-დღეობას.

არსის მიღმა, კოლესთა იხრო მინისა სარწმ-
ნოსა და პირაულად იმ მარტომ იმ სარწმუნოსა
მათი მამანაში.

ისზედებს მ. დი-კო ხეც-პირა-ხამხას. *)

(გრანველიდამ).

მათალიკოსის შემოსავალს შეადვენს ზურხი, დე-ნო და აგროვე სხვა-და-სხვა ვარა ვარდასხადი, რომელიც უნდა შირინთან მის მოხმა კემბა, ყველა იჯებმა, რომელიც ზეგი ზურხე მას. მათალიკოსის მოვალეობა არის იხადლოს ზოლზე თვისი ოციები, მაგრამ ის ზებეღე დოციებს არა მისთვის, ჩომ დაწვეოს და ხელი აუტრეს მათ, რომელიც მის მწარეველობის ქვეშ არან, ან განიჯოს თვისი ცკლესობები, ვაგოს, თუ ჩოგორ მწარედენ მისი ეს-კოპონი და სპანი, ან გამოიკვლიოს, თუ ჩოგორ ასრულებდენ იყინი ღვთის-მამებრებსა. ამავზედ ძია-

*) იხ. „ქვეყნისა“ № 2.

ელ ცოტეს ზრუნავს იგი. მცა დიდს დოცენს უკ-
ველითვის და თან ახლავს ირასაც მგტო მღვდელი.

ძათალიკონი სწამდეს, ჩინთვისს ეს ხეობა
ქეთი დიდ ზაქრესა სცემს მათ, შეადგენს მათი ლოც-
ვისადმი გულ-მოადგენები; კათალიკონი ლოცულობს
შენ ანა მხოლოდ დღე, ანაშენ უმცირესად დამცეს
იყენი ახელეგებულნი ახან თითქმის განუწყვეტლად
გველეთაშიდ იმოყვებოდნენ და ილოცოდნენ თითქ-
მის მხოვლი დამის განმადლობისათ. ძათალიკონები
აქცევენ უკრადლებს აჯეროვე მარხულობას და მარხ-
ვისში ღერის ანა სენ, ამისათვის, ჩადენსუ ჩო-
მელადი ბერი გურობებს კათალიკონს, იგი იწყებს
ახილს ცხოვრებას: დღე-ღამე გველეთაში აჯერებს,
მარხვადღებებს, განსაკუთრებით ენებს კერაში, ანა
სენას ღერის და ანა სენას უმცირეს ნაწილს წვე-
ლებითიუ სკმელებიძის.

ძათალიკონი ისეთი უკრადნაჩინი ახიან, რომ
ძლიეს კობხულობენ თეთიან უკრბევენს და კონ-
დაქს, რის გამოც ახიან უყვინი და ახარებულნი
თეთიან წესების შესახებ.

მოველი პირი, რომელიც ესკოპოსად გურობე-
ბა, სხეუქარს ახლევს კათალიკონს. ძათალიკონი ისე
აჩისოდეს არ უწიჩავს ენებს, თუ დარწმუნებული არ
აჩის, რომ მის ასკოეს (მოკო 75 კანკო) ძირბომევენ,
მგტადრე ჩადესს მღვდლისთვის აწიჩონებენ.

თავი III.

სამეგრელოს ეპისოპოსობებზედ.

მარტო სამეგრელოში ექვტი ეპისკოპოსი აჩის:
დინადელი, ეს მახია ბუბანგლის მოსამბლერე, მოკ-
ველი; ზვირელი, ზვირელინი შვი ზღვის პირას სცხოვ-
რებენ; სანსელიანელი; შალანკობელი. და შონდო-
დელი, ეს მახარები მმარეთის სამეფოსი და კავკასიის
მოქმისკენ შედებარებენ. ეს ეპისკოპოსები სრულიად
არ ზრუნევენ თეთიან სმწესათვლად. იყენი სრულებით
არ ნახებოდნენ თეთიან ემარტების გველეთებს, და
მღვდლები ისეთ დამს ემეცრებანში ბეთი, რომ
ისინი შეცდომიბად შეცდომაშიდ სცვიან; ეს
ეპისკოპოსები სრულებით არა ზრუნევენ იმზედ,
მღვდლები ნათლადენ თუ არა ემწიულებს, იარბი
კოლი ბომ არ უსებდთ და ან რის უმწიბთან ამ
გვარი კემრის ნაყოფს. ამის გამო დელები, რომელი
გარყენით დედობითი თვის ბუნება, თეთიან შე-

ლებს, ზომამენ თუ არა მახარებენ. მარხვენ
ან სხე ვერად უმბომენ. მღვდლებს და
ესკ მოაქრობის მარე დსეგას გზინით, ჩადენ იგი
ამაშენ სრულებით თვის არ იწყენს, და არც ბერებს
ესმენენ თხოვნას, მისკოსობები, ჩოკოცს ვერბერეს.
ძაიელ ეჩადებთან ზორსის ვამას, ამის ვარგზე სხეზე
ბევენს არ ზრუნევენ. ეს მღვდელ-მოაქრონი ძაიელ
ზრუნავენ თეთიან სეგისკოპოსო გველეთებზედ:
სრულიად იმბავენ მათ, ჩოვედ ბერბული ხატებით,
ჩომელნიც მოკოვლენი ახან ოქროთა, მახელო-
ტებით და სხე-და-სხე ბურბანი ტეებით, და ზერინით,
ჩომ ამით დაატხომენ წვთის გველის წყრობს.

ჩადენ ამ ეპისკოპოსთა შორის ზოგიერთმა
კობე არ იცის, ამისათვის მათ წიჩეა ლოცუა ზესი-
ჩად იციან. მანსაკუთრებით სწიჩევენ იყენი, ჩოდე-
სსუ მოკვალეხულობისთვის შეუეკომენ. ისე მო-
ლოდ მანენ, თუ წინადევე სემოი სწიჩავს მარ-
ხიმევენ, ჩადენ იყენი თეთიან კათალიკონის მვე-
ლითის მგტო, აჩავითარ სეგისკოპოსო მახებებს არ
აღსარებულენ უულოდ.

მათი ტანისამოსი დიდ-მწიწიყია. ჩოკოცს
შენისაშენ, მათ სველი მოკლე, თითქმის ჩოკოცს
ქრისკეებს, შენსაველი ფერის ბევერბის ტანისამოსი;
ულოზედ და ხელმხედ ოქროს ბეწკებს ატარებენ.
იყენი განიჩხევენ აჯეროვე თეთიანთი ტახელი წყვით
და შვი მარტოულით, რომელიც ურებმას ურებავს
მათ. მათ კარავთ იციან ტენხედ ვდობა და მშვე-
ნეჩა სომახი ტენებოცს მეთი, იყენი ვადან ომში
ჩოდეხეც მოაქრო გარწევენ, ჩადენ ისინი ახიან
უწრობინი და თეთისრადდენი თეთიან ენებსა, რომელ
ნიც ელდებულნი ახან აჯელონ იარბი, იყენი თვის
ულოან და ემარტებან მღვდის უწიკოდ და განუწობე-
ლად. იყენი ნადირობენ იმბებულ და ლარებულ,
ნიდობენ აჯეროვე კართო სომბებულ და სხე
მგტარებულებულ, ზოგიერთებებს აქეთი მოაქრობენ
ნახ-ბებ ესკოპოსობის წილ მა და სეგისკოპოსო
შემსახელო. და თემკა ისინი ვერეთ ნაქრობინი კი არ
აჩიან, მგტამ ისინი მოხედედად იმისა, აჩიან თუ არა ნი-
კოტხინი, მანც აჯელობენ მღვდლებს.

გ. ბანაკია.

(მეგრეა იქნა).

თქმა ს გული.

(მობრის ჩუბელიდან).

(დასასრული *).

შენ ამბობ, რომ მძიმე საშლევლოების ხედი და ამის არამე თუ მარტო საშლევლოება, არამედ ბევრი სფერო პირნიც განიბნენ. ამაში არ შეიძლება დავიანხმო. შენ ამბობ, რომ ხშირად ამ გვარი შუაზე ხევილი იზარბილებს საშლევლოებას და ამხალბებს მთი სწორობად. მე ვეუქობა რომ, როდესაც აღმართი უხედეუბისაში, როდესაც მის წესე ხევილი რეგია ბედისაგან—მაშინ უნდა სიმრედე და ვაგარება, აღმართი უხედეუბის დროს ვიცნობს. რასიკურეულია, მწელი არ არის ცხოვრება მაშინ, როდესაც ვეუდევი უხევი ვეცქით; რიგიათ ვეულო ე ცხოვრებს ამ დროს. სიქე ის არის, შუაზე ხევილი იცხოვრობს ისე, რომ სწორობით მღლი იღება. სწორეუდეუ და ნათელო იყო შენდებ, შემო სეუარელო მეუობარო, ჩვენი დღი დანაშტული ვართ იმისა, რომ ასე სისაქრო სეგნათ შეუქნით. საზოგადოებაში სწორათ ვეუბულობთ მინაწილობის ისეთ მესიფში, რომელიც ხევი სხეულიად არ ვეცებთ; ვეულის ვასიგნათი დღეობით უქიყოფდნის ჩვენს ხევილებზე; ელმადღე დროში ისეთი სულიერი მამებეც მძინდებთან, რომელიც ვეულის ვასიგნათი აღიარებენ, რომ მათი ტანისმოსო არ ვარება, რადეან მისს ნაცობი აღმართი მძინდებუბა და სე. არა, ეს ასე არ არის. ჩვენ უნდა მოვიკეთო ჩვენი წოლებს შესიფრად და სიტვის უნდა ვეუბდო მის. რადეან ჩვენი წოლებს უსათუთი თხოვლობს, რომ საზოგადოებაში სხეულობითათ, წინა რით ვეუბნით. ამ გვარია ჩვენი ხევილი. რაცე შეეცება ზოგიერთ პირებს ჩვენდამო ზიზლით ეუბნება:— მთხედ ღასარაკე არ დროს. ამ გვარ პირებს, რადეან სხევიან ვერ დაუბნებუბითაი პატეისტება— ექირობენ, რომ არავის პატეისტება არ შეიძლება. იმინი ჩვენ დავეკნთან, მეგრამ თავის უფროსების წინ კი ქიასეთი მობზავენ მოქსე. არ ვამბობ, მეგობარო, რომ სისამიერია, უზრდელო შეუარსელო დს აღნა, მეგრამ შეიძლება თუიბან შეუარსელო

ველო დავერო ისეთ მეგრამაჩუბებზე, რომ შეეცნონ დავირობის და მტევება ვაზიქება. მამხეცე არ მე რა შეეცნობება:

მზახელი მოგდევარ დავტეითელი ურბით ქილაქიფან. ჩემს ცხენს წელის საბრელოთი მიდილი. დამეწონ ვილე ახალ-ვასდა რბი ეუქობიყანი. მე ვაგამარუნე ვევილებდ ცხენი, რომ მიმეცე ვსა ამ უნანანტელებითვის; მეგრამ, სეუბედროით, ვევილის აულის დროს მივედვენ ჩემ მარბოლის ვოგობის და თოვლით ვადევიარუნენ. ხომ ხედავთ, რომ მე არავფირი დანაშავე არ ვიციცი, მეგრამ ამ რბით მიმადნა ვაღმობიარო თეუზე მართობი და ვეუარეუბუბის მბით მიობრია:

— რაკომ ვცობილით არა ხარ და თეულებს არ ვამბახედი... ამ სიტეუბეზე დანაჩენით ვიციწყეს და ვევიარენ. — რა უნდა მექნა? მე ვაღმობებტევი მარბილიდან, მოვიხედ ქევილი, დელოცე იგი და თუხარა ეუბახეუდი ივის ვსა თქვენი, ახალ-ვასდებო; თქვენ მეუბნე ქევილის მარბობით და მე კი ვლოცეუთ ვეუბით უფლობათა. შენ რას იტეუბებო? ჩემი შეუარსელოევილი იმ წამეი დაჩრუნდენ უნანე, დეიერ ჩემს უხევი ქევი და პატეუბა მობოვეს.

ზევილი თითქმის ნახევილი წელიწადი ამ გვარ ეუბამერო შესიფევის შეხედე, რომელიც აქამდის არავისთვის მოიქეხის; ვიბხედი ვევილი დღეს მივილიად ვეუცებობში. მიხედე, რომ ვილე უქრობს ახალ-ვასდა ზოდის ჩემვენ — მოვიდა ჩემთან ახლის, მბიზიდა ქევილი და ლოცეუ-ეუბიბევა მობოვა— მეც დელოცე შენდებ ამილი რაბილენ დამეკევილი წეჩალი და მიმეცე, ვისეან არის ეს წეჩალი? მეთხევი.

— როდესაც წაქიობებო—ვაივებთ, სიქე ეს ამ სწეულობს, ვამობმეშვილობა და წევილი. ზევიდე წევილი ვიბეში და მბილიად, წიჩვის შენდებ, როდესაც მან დეუბრუნედი, მაშინ ვევიბენე ის ესწეული ვენი იუ. მბეხენი მბიბით, რომელი მიდეც ზევილი თეუმი იდე და წაქიობებ შეხედევი: „ღარს პატეუბეუბლო მამარო მის შეხედე, რაცე ენათ ჩვენიამ უზრბილით შეუარსელოე ვიგეუბით ვსაში და ეუბნით მართობით— მეწ სინდისი ვეუბნებს და ვეუბნავებს. მე დევირთ ვეწმობით— ვეასეუევი. თქვენი უზრბლო შეუარსელოევისთვის ჩვენ ზევიბს დავეხევა. მბით თქვენი ვამბახევილიყანი ვეევიციდა მის შეხედე და კინადი სელი არ დელო. მეასეუე ვიბოქი და იმედელ ვეუბს თქვენი ელოლი ვეუბის, რომ კიდევიც

*) იხ. „მეგობარი“ 1886 წ. № 34.

გვახტავებ, ჩადან მთელ ოლქში ვეღა გავხვობ, ჩოგორს ვეთოდ ადამიანს და ოქროს გულისა მკო- ნეს*. მინ იფერ ჩემ ზურასტმყოფელნი, რომ- ლესსაც ამ დღესვე ვახტავებ—ღმრთს არ ვოც.

მკერა და ჩემს თაყუზაც ვაზომილია, რომ ახლოვარა მღვდელს ძლიერ გავტარებდა ცხოვრება მარტო ზემოსაელით. მაგრამ სწავლება საზრდოს მოპოვებისა ერთი და იგივე ვეღა სარწმუნოების სსულიერო წოდებათა. ჩაივ მღვდელთ-მოქმედებო- სთვის სსულიერო წოდება თეთონ კ არ უნდა სსხოვდეს სამწყოს სსფოსს, არამედ უნდა მოიფე- ნოთ ზღბა იქმდის, რომ თავის-თავით გავტონინ სწავლება სსცხოვრებლით. ჩოგორს უნდა მოიკეთე აქ ჩასტარებელი, ეს ძლიერ ძველია, მაგრამ ვა- მოკლეობით ვოცო: თმტკა— მღვდელი დიდბან იმუ- რება ერთი და იგივე მკვეღში, იგი უსათოდ იქმს ამ გვარ სსფარულს, ჩადან სსხელის და პატოის ცქმა მოპოვების ხანჯრდელი სსმსხტრით. მართლი რომ ვითხრა, ჩემს სსმწველოში— არამც თუ ვეღას უფროთგ გვარგვანი, არამედ ვეღა თითქმის ჩემი მონათლენი: შოლის, შოლის-შოლის, მამს, დედის ვეღას ვეღბო და ვოცო, ვინ ვისი შოლია, ამის- თვის არის, რომ ვეღას უფარეარ ჩემ მკვეღში, ვეღა კახალით და შიშით ზეცვეთა და მკეც თგ უფარებ მათ.

მთვის დროზე, ჩადესაც ახლოვარა ვოცო, მეც სწორად ვეჭობოდი სსხორცელი სსმსახტრზედ, მომწონდა აღმატება მოსამხტრე პოეტისა თან- დთან, მაგრამ, ჩემო სსფარული შოლია, ამ გვარი ფტქებაც სტოა, ჩოგორსც ვამოკლელება ვეჭებენს. მსკვერ თუ გეწონებოთ სსხორცელი სსმსახტრი, მით უფტრეს მათ ეწონებოთ ჩემნი სსმსახტრაც ასე არათლაც. ჩაც უნდა დამხარტლებოთ სოელი- დეს თვის სსულიერო წოდება, მინც აქეს მას ბინიქებელი ზოგოვითი ასეთი უფლებებო, რომელ- ნიც არავის არა აქეს. მის ზურღლია მავალითად ხა- ლბის სწავლება ტახტში, ვის ზურღლია სსოვადობე- ში ზეგონება, დარბეება, ამ მველო ზღბისა? პრავის გარდა ვკლესობის მწკვემთა, სსმარცყოლო პირნი, ჩაც უნდა დიდი ადელია ეტრობის მით, მანც უნდა ელოდენ თეთონი უფროსსებან: „ჩახმელი, ზურას სუ დაპარკობ.“ არა, მვეობარო ჩემო, ჩვენ მღვდის მოსამხტრეებს ვეჭებ ძლიერ დიდი სარევი და წა- დება, შოლიად სსმართა მღვდლებმა ზეგონის ეს. წარმოიდგენე შოლითი ერთი: ამისი ზღბი მტელს იდტეს და ზენც, მტელ-მოდტყელის ზღლები ზეით

ადგენოთ და ლოცვლობს. ^{სწავლებს} ^{და} ^{აღმწერს} ^{მე-} ^{ღობს} ^{სათვის}, მოიგონე წმინდ მარტო მწიქს-სსმსახტ- რელი სოცვენი, სსდაც ლეთის სსიღვლისის აღმსახტ- რელი ლოცვლობა: ამობხენე, ვეღაო ერთი წმი- და კათოლიკედ სსმოკტველო ეკლესია და სხვანი...

მახსენე, მვეობარო ჩემო, ის სულიერი მვეო- მარტობა, რომელიც ვაძებუნეს ამ ლოცვის დროს დამტოვო ტვერთოთი ვეღაფარე, გახსენე ის სუ- ლიერი თხოვლეა, რომელიც ზეგონებობის ამ დროს, და ზენ არასოდეს და არავრის გულისათვის არ ვასტველი ჩამეში ზენ მოწარებებს, არავითარი ტვე- ნიერი აღმატებისათვის.

ამ და წარმოიდგენე, სულოთ ზენდანი ზენან- ველი პრისია, რომელსაც ტვეწმარტობით სწამს უფელი და ეღის მისკან უკველ ვეარ ნუფტს. მაგმარ ზენ ვეჯრის და სსმარტების წინ და ზენ წინამე ვეგის მო- ნანებული პირი. მველოფტან, ჩაც კო მის სულს სტანჯავდა, ვეღაფარე, ჩასიც არ თავის მვეობრებს, ამანავებს და ნათესაებს უფარავდა, დეს ზენ წი- ნამე ნათლით აღუარეს, გობოვით დიდვეე ზეან- დრობალით უფარდეს და ზენანტული მიღის თავის- თვის. მს განა ზენთვის დიდი სსმარტული და სსამო- ვება არ არის!..

მვეობარო ჩემო, ზენ ამბობ, რომ მღვდლებს ნებს არ ვეაღვვენ ჩაივ ახლო ვეგონათოთ ზენს წოდებაშიო. ჩოვც ასეა, ჩემო მვეობარო, ნუფარე- რი გეწონება ჩემგან, ჩადან ერთი ფტო სსმარტსკენ მატეს და ვეღაფარეს გეწონებო გულ-წიფველო. მონ- ტესი სარწმუნოება და ვკლესია ვაფეგონბეობისა არ სსქობობს. მგონი ვოველთვის წმინდნი ვოფილან და უნდა იფერ კოფეც ზეცველოლონი.

ჩოგორსც ვეტკობ, ჩემო ძეგრფოსო სტეგმარო, ჩვენ დიდი ხანი, ჩაც ვსებვეართ, მგოთებ საათია, მე უნდა მოვეწმილო და ცოცხტრედ წასელოს დროც არის. მამა მენისმა ვადლოცო კოტტრედ ოღონი, დიდვა სსტე- მის წინ და ლოცვლობდა. მისი შოლი, ახლოვარადა მღვდელი კო დეწე დამსახტრებლად, მაგრამ ძიღში სულ ის ამბოვდა, რომ მღვდლისათვის ვეღასხედ უფრო სს- კობობა—მკანდეს მას ოქროს გულია.

ოვ. ხესტყავაძე.

ახალი ამბები და შენიშვნები.

საქართველოს
ნ ა რ ე მ ა
ქვემოთწილნი

ნიკაბატონი ნიკოლოზი.

ჩიკასუ შევიყუეთ, მომავალი წლიდან ოთხ-
ლის სასულიერო სემინარიაში უნდათ შემოიღონ
საქმიან მუშაობებს სწავლება. ამ სემინარიაში სწავლას
მეკადრის სემინარიის ახალი რეგულაცია, შიშა აქტი-
მანტილია აქვს. წმინტოში მოსვლას მას შეეძლება ამ
ყოველ სასარგებლო სემინარიაში დასაბუთებლად სემინარიაში.

შეგია ელიაშვილი სემინარიის დირექტორი
სემინარიაში, ბევრი ვინაობით და დღესაც ქართული
მასწავლებლის, რომ სემინარიისთვის არა ვერცა. მაგრამ დღეს,
ჩიკასუში მუშაობის სემინარიისთვის, თითქმის სემინარიის
დირექტორი იმისი. ამ დღეებში ერთი
მუშაობის, ჩამოყალიბდა სემინარიაში ერთი სემინარია
და მუშაობისთვის, აქტიურად ოთხობის და
მთავრებით ვამბობს მუშაობის. საქართველოს
ეკლესიის ერთი და სხვა უნდა იმისთვის სემინარიის
დირექტორს სულ ერთი, მაგრამ თავის ერთიანი მუშაობის
სემინარიის და სხვა ერთიანი წესობა იმ დროს; ჩიკასუ ის
სემინარიისთვის ერთიანი, სწორად სასამართლო არ
არის, ზოგიერთი სემინარიისთვის ძლიერ სწავლას,
რომ მათ ვამბობს სემინარიის დირექტორში და სემინარიის
თავისთვის ერთიანი, მაგრამ ეს, სწორად უნდა
ერთიანი, მაგრამ სემინარიის არ არის. მართალია
სემინარიის არ არის სემინარიის იმისთვის, რომ თავისი ერთიანი
მუშაობისთვის ერთიანი და წყვილად იქ, სხვა უნდა
თავისთვის ერთიანი სემინარიისთვის.

შეგია-სემინარიის ერთიანი კეთილდღეობის
ერთიანი დირექტორი მუშაობის მთავრად მთავრად. მუ-
შაობის სემინარიისთვის დირექტორის ადგილი და სემინარიის
მუშაობის ერთიანი არ არის დირექტორი ამ ადგილზე.
მთავრად ერთიანი კეთილდღეობის, მაგრამ ამ მთავრად ერთიანი
მთავრად ერთიანი უნდა, ჩამოყალიბდა სხვა ოთხობის
მთავრად ერთიანი კეთილდღეობის დირექტორისთვის მუშაობის.
სემინარიის კეთილდღეობის დირექტორის სხვა ერთიანი თავისთვის
მთავრად ერთიანი უნდა მუშაობის, თუ უნდა, რომ მათ
თავისთვის ერთიანი მოვალეობა რიგობად მუშაობისთვის.

ამაობის, რომ მთავრად ერთიანი მუშაობის მოსვლას
დღეს ადგილზე მთავრად სასამართლო მთავრად ერთიანი
სემინარიის მთავრად მთავრად ეკლესიის მთავრად
მთავრად ერთიანი.

გვარდის კომისიის მუშაობის დროს ერთი სემინარიის,
სემინარიის გავრცელება უნდა—ადგილობრივი თავისი რეგულაცია,
რომ მას გავრცელება შეეძლება ერთიანი დირექტორის ერთიანი
სემინარიის, გვარდის მუშაობისთვის სემინარიის, რომ სემინარიის
მას ერთიანი სემინარიისთვის და მთავრად ერთიანი
თავისთვის დღეს. თავისი რეგულაცია გავრცელებისთვის ერთიანი, თუ
მთავრად რომ რეგულაცია ვამბობს ეს სემინარიის მუშაობის
თვის, მათ ამ ადგილზე მთავრად თავისი რეგულაცია სემინარიის
თვის.

გვარდისთვის სემინარიის მთავრად ერთიანი დირექტორის
ერთიანი და სემინარიისთვის მუშაობისთვის
— მათ სემინარიისთვის არ იქნება თავისი სემინარიისთვის ერთიანი
დირექტორის მუშაობისთვის.
სემინარიისთვის, სემინარიისთვის შეეძლება ერთიანი, ეს სემინარიისთვის,
რომ დირექტორის მუშაობისთვის სემინარიისთვის.

— ვამბობს დღეს მთავრად ერთიანი დირექტორის და ერთიანი
გვარდისთვის მთავრად ერთიანი.
სემინარიისთვის, რომ ერთიანი რეგულაციის დირექტორის და ერთიანი
სემინარიისთვის ერთიანი.
— ვამბობს თავისი რეგულაცია სემინარიისთვის სემინარიისთვის!
სემინარიისთვის ერთიანი დირექტორის მთავრად ერთიანი მთავრად
ეს ერთიანი და ერთიანი.

თავისთვის რეგულაცია ერთიანი თავისი დირექტორის
სემინარიისთვის სემინარიისთვის მთავრად ერთიანი
მუშაობისთვის ერთიანი მთავრად ერთიანი
მუშაობისთვის ერთიანი მთავრად ერთიანი
თავისთვის ერთიანი

— ეს, ვამბობს
— დირექტორისთვის ერთიანი მთავრად ერთიანი მუშაობისთვის
ერთიანი მთავრად ერთიანი უნდა ერთიანი სემინარიისთვის.

— ვამბობს ერთიანი თავისთვის, სემინარიისთვის მთავრად
სემინარიისთვის მთავრად, და ეს ერთიანი მთავრად ერთიანი. მათ
ერთიანი მთავრად ერთიანი, რომ მთავრად ერთიანი თავისთვის
ერთიანი მთავრად ერთიანი და მთავრად ერთიანი.

მთავრად ერთიანი დირექტორისთვის და სემინარიისთვის
ერთიანი მთავრად ერთიანი მთავრად ერთიანი.

— მუშაობისთვის, სემინარიისთვის, მთავრად ერთიანი
მთავრად ერთიანი მთავრად ერთიანი სემინარიისთვის თავისთვის
ერთიანი მთავრად ერთიანი მთავრად ერთიანი. მუშაობისთვის
ერთიანი მთავრად ერთიანი მთავრად ერთიანი, მთავრად ერთიანი
ერთიანი მთავრად ერთიანი მთავრად ერთიანი და
ერთიანი მთავრად ერთიანი მთავრად ერთიანი. სემინარიისთვის
ერთიანი მთავრად ერთიანი მთავრად ერთიანი, მთავრად ერთიანი
ერთიანი მთავრად ერთიანი მთავრად ერთიანი მთავრად ერთიანი
ერთიანი მთავრად ერთიანი მთავრად ერთიანი მთავრად ერთიანი

ცენტრალმა წიგნი სამი სავა წინ.

— მე შენ გეპნ სხივადიგებში შედარებითი მოცუფა და წიგლის წინაშე ვაიხიე დღეს სიღარი. მისტყვის, აუ არა!

შენიკვერტი, რამდენადღაც მღიჯ ამოწვი ამსტყვის, წიღის თვი, რამ დავილა აუღვსიღვან გდმოცენდა ცრმულე.

— მისთვის შე სხვის ხელწიფებ კარდავთა და მის რად მისტყა ის გულზე.

შემდეგ მოქმენდი რადწიგლის და უახრ:

— მიდღისფლი ვარ შენი, რამ მისთვის შე შემოცევა გამსწორების წესი შეუღობ და კადამხდა ვლა წესი მისთვის ცრმული დავიზის უფლისთვის.

მეშინაქტად დღი ავსესვისი ვიღია შეწილი ხელწიფა ამწიკორი საყოლისი დავიწვიცე რადკაც გრდო, ზოცურის მისი შეუღობი მანისის და სიღის მისთვის შეიკარ ეარქი ეავისის მოცუფებს...

შ ა ვ ი რ ა უ ლ ი ბ ა ა ნ ი.

ჩვენ მიუღვეთ ბლადონის მიღვლის მისი სამსონ ბრჯავობისაგან მის საბლადონროში შეკრებილი 27 მანეთი და 40 კაბ. მისილის სემინარის ღარის შეკრდილა სისარტებლოდ. მის ფულეში შემოსულია შემოსული სირკინისაგან:

ზღვი. მღვი. მისონ ანკაყამასიგან 3 მსუთი, მღვიღებს საყოლისი ზენკვლისამ და ბავუ ვაფარამპორი არა მისთი, თათი მსუთი შემოსწარეს მღვიღებს: დავთი მისსეკამამ, დავთი ხირაკამ, სიყარამ თოდუმ, რქინობან ვიარდამ, საყოლისი მისდამ, ზესიონ ვაფარდამ, ასუ გვარყველამ, საინი შეკვლამ, ფიღილე კარგხელამ, დავთი თოდუმ, ანკე შეკვლამ, მარკოს ვიღონამ, მისე ზეკვამ, დარის კვარტხე დომ, თანკე კანკამ და დავთი შეკვლამ.

მღვიანაკებოდ მისიკვიდი თათი-თათი მისი, დომდამსკან შეკვლამ თათი მსუთი და არა მისი და სხვადი თვ-დი-შეიდა მსუთი და არა მისი.

მის ფულეში ჩვენთან ვავიზებამ დამწერულუღის-მეტრ.

გ ა ნ ც ს კ ა მ ბ ა

ღაღა-ნანა

ანუ ანბანი და პირველი საყოთხავი წიგნი, მისათი მამოსება, შეცვლილი და შეესებური; დიბეჭდა და მისიფება გამომცემედლის გრიკურთვისი მადონისში. ამ ახლის გამომცემის ანბანი თითქმის ხელახლად აჩის შეფუენილი და მისში ჩამტებულია საწერი ფუენი, პირველი ხანში სხმარებული, პირველი საყოთხავი წიგნი შეესებურლია ახალი საფარჯიშობით, მოახრობებით, დღესებით და სურათებით, გარდა ამის შეცვლილია რუდაქცია ზოცურთა წინანდელი მოახრობისა და დღესებითა. წიგნის მეორე - სადმითთა ნაწილი იკურობს პირველის კურის თრითე აღიქმის მოახრობისას, სურათებს. სადმითთა მოახრობები თავდება წმიდა ნინოს ცხოვრების და მოქმედების მოკლე იდწერით, რომელიც სურათით არის შემკობილი. წიგნი წინანდელს გამოცემაზე ერთი თაბანი, ანუ 32 გვერდით, ფიფია, მცერამ ფასი კო შეუცვლილად არის დარჩენილი. გამომცემელი გრიკურთვისი მადონია იყოფება კუყვის ხიდს უკრთან, ბადის პირ-და-პირ.

შინარსი: ამკეთის უსქისი ხმელდელოებს დავუტყვის კრეს ქუთ. — ქუთასის მისადი. — ს. დესადი. — ხონი. — შეკვლილი სარწმუნოების იღვრს ფინკვლიდი. — რქინი გული. — თილი ამისი და შენაშენი. — ამწიკორი საყოლისი. — შეწიწვილებანი. — კანკე-მეტრანი.